

شماره: ۲۸
۱۳۸۸ / ۳ / ۱۵

معرض کتابها
و آثار منتشره

آمار

معرض سمینارها
و کنفرانسی‌ها

اخبار کوتاه

ثبات تدریجی عرضه جهانی غذا

میزان تولید غلات در سال جاری با رونق و افزایش روبرو خواهد بود. این دومین رکورد تولید غلات بوده و موجب می‌گردد میزان استفاده از ذخایر این محصول جبران گردد. در عین حالی که به نظر می‌رسد تولید جهانی محصولات غذایی در سال جاری در برابر بحران غذایی به نسبت سال گذشته کمتر آسیب پذیر باشد اما برخی خطرات برای این تولید به طور بالقوه هنوز وجود دارند.

بنا به گزارشات فائو "علیرغم دستاوردهای فراوان در هفته‌های اخیر، قیمت‌های بین‌المللی بیشتر کالاهای کشاورزی در سال ۲۰۰۹ کاهش یافته‌اند و این دلالت بر آن دارد که بازارهای زیادی به تدریج توازن خود را مجدداً بدست می‌آورند." شرایط به ظاهر مساعد بازار در "شاخص قیمت‌های مواد غذایی فائو" نشان داده شده است. این شاخص از نقطه اوج آن که در ژوئن ۲۰۰۸ شکل گرفته بود به میزان یک سوم تنزل یافته است. با این همه قیمت مواد غذایی در کشورهای در حال توسعه بالا باقی مانده و دسترسی به غذا از سوی فقرا همچنان به واسطه بیکاری، در آمد اندک یا هیچ، و دیگر تاثیرات ناشی از بحران اقتصادی با خطر مواجه بوده است.

طبق آن چه در گزارشات فائو آمده، تولید غلات که مهمترین عنصر امنیت غذایی را تشکیل می‌دهند با بهبود فراوان شرایط همراه بوده است. این افزایش در تولید این محصول موجبات بازگشت

ذخایر جهانی را به سطوح پیش از بحران فراهم آورده است. بر اساس نظر کارشناسان فائو "در شروع فصل معاملاتی ۲۰۱۰ - ۲۰۰۹، شکوفایی اقتصادی در زمینه تولید جهانی غذایی ادامه داشته و انتظار می‌رود پس از رکورد سال گذشته باز هم در سال جاری شاهد رونق چشمگیر تولید باشیم." پیش بینی شده بود که تولید جهانی غلات در مقایسه با ۲۲۸۷ میلیون تن سال گذشته به ۲۲۱۹ میلیون تن در سال جاری برسد.

بنا به پیش بینی فائو، میزان استفاده از غلات در سطح جهان در سال ۲۰۱۰ - ۲۰۰۹ یک رشد نسبتاً ضعیف در حدود ۱/۳ درصد داشته و به ۲۲۳۰ میلیون تن خواهد رسید. اولین پیش بینی برای تجارت جهانی غلات در سال ۲۰۱۰ - ۲۰۰۹ برابر ۲۵۷ میلیون تن بود که تقریباً ۴ درصد نسبت به سال گذشته کاهش نشان می‌دهد. این کاهش عمدتاً به واردات گندم باز می‌گردد که در فصل جدید تا مرز ۱۰ میلیون تن نیز امکان افزایش داشته و این مهم، منعکس کننده یک رشد قوی در میزان تولید شمار زیادی از کشورهای وارد کننده گندم است.

بخش تولید دانه‌های روغنی پر در دسترس‌ترین بخش در گزارشات فائو دانسته شده است. قیمت‌های این محصول در بازارهای جهانی با افزایش روبرو می‌باشد که این حاصل کاهش تولید در کشورهای تولید کننده اصلی و نیز حاصل افزایش مصرف آن به عنوان خوراک دام در کشورهای هند

و چین خواهد بود. تولید دانه های روغنی در سال ۲۰۰۹ - ۲۰۰۸ بر اساس پیش بینی های بعمل آمده معادل ۴۰۵/۹ میلیون تن بود که ۰/۷ درصد بیشتر از ۴۰۳/۱ میلیون تن برآورد شده برای سال قبل از آن می باشد. فائو خاطر نشان می سازد که "نوسان قیمت های پیشنهادی سویا در هفته های اخیر ، همگام با کاهش سطح ذخایر ، به عنوان عامل اصلی نگرانی پیرامون قیمت استفاده خوراک دام و مواد غذایی این محصول بوده است."

در حالی که در این سو ما شاهد کاهش تقاضا برای گوشت و شیر خواهیم بود از سوی دیگر میزان تقاضا برای شکر افزایش می یابد. مصرف جهانی شکر علیرغم نرخ رشد کندتر آن نسبت به دو سال اخیر با افزایش روبرو بوده که البته این مهم حاصل تقاضای پایدار موجود در کشور های در حال توسعه می باشد. در نتیجه این ها، پیش بینی ها بر این بودند که مصرف این کالا سبب افزایش تولید شکر در سال ۲۰۰۹ - ۲۰۰۸ گردد و میزان تولید برای اولین بار پس از سال ۲۰۰۶ - ۲۰۰۵ به ۱۵۸/۵ میلیون تن بالغ شود. در طرف دیگر، قیمت های شیر ، گوشت و ماهی زنده به واسطه نوسان تقاضا همگام با رکود اقتصادها و بواسطه شیوع بیماری های دامی روند نزولی داشته است. قیمت ها به خصوص در بخش لبنیات دچار افت شده اند.

حفظ سطوح واردات در سال ۲۰۰۹

کاهش قیمت ها موجبات حفظ سطوح واردات به میزان ۲۲۶ میلیارد دلار برای واردات مواد غذایی در سال ۲۰۰۹ شده است. محیط در حال نقصان اقتصادی موجب از دست رفتن برخی منافع بدست آمده خواهد شد. کاهش قدرت خرید به واسطه کاهش در آمد ها و کاهش نرخ واقعی ارز در طول

۱۲ ماه گذشته توانایی دسترسی به مواد غذایی را کاهش می دهد. گرچه در بازار های بین المللی این مواد ارزان ارائه شوند.

اینک نگرانی ها از سمت قیمت های بالای مواد غذایی به سمت تاثیر بالقوه حرکت تنزلی اقتصاد جهانی بر میزان تقاضای مواد غذایی خصوصا محصولات با ارزش بالا معطوف شده است. با این حال رابطه رو به رشد میان بخش کشاورزی و بازار های مالی و پولی و انرژی موجب شده است تا قیمت های مواد غذایی در برابر شوک های بیرونی و خارجی به شدت آسیب پذیر شوند. کاهش ارزش دلار آمریکا و بازگشت مجدد قیمت های انرژی به سطوح پیشین در هفته های اخیر می تواند موج فشار های وارده بر قیمت های بین المللی را احیا کند.

کشاورزی برای مواجهه با تغییرات آب و هوایی الزامی است

کاهش تغییرات آب و هوایی در کشاورزی می تواند برای کاهش فقر و گرسنگی مفید فایده قرار گیرد. تحت شرایط فعلی امضای یک موافقت نامه جهانی جدید پیرامون تغییرات آب و هوایی که بخش کشاورزی را مشمول خود گرداند مورد نیاز می باشد .

تضعیف کشاورزی در کشور های در حال توسعه می تواند زراعت را در برابر تغییرات آب و هوایی منعطف و سازگارتر نموده و نیز می تواند شمار گرسنگان و فقرا را کاهش دهد. الکساندر مولر معاون دبیر کل فائو طی نشستی در شهر بن اعلام داشته است که : " اگر کشاورزی در کشور های در حال توسعه پایدار تر شود و اگر این بخش بهره وری خود را بالا برده و در برابر تاثیرات تغییرات آب و هوایی سازگارتر گردد می تواند به کاهش

شمار یک میلیاردی مردم گرسنه جهان کمک نموده و درآمد و فرصت های شغلی بهتری را بدست دهد. "

پیتر هولم گرن از کارشناسان فائو در جریان همین نشست اظهار نموده است : " میلیون ها کشاورز فقیر در سراسر جهان می توانند به کاهش انتشار گازهای گلخانه ای کمک نمایند لیکن این مهم مستلزم سرمایه گذاری هنگفت و کسب اطلاعات لازم برای تغییر شیوه های کشاورزی غیر پایدارتر و برای آموزش کشاورزان در رویکردها و فعالیت های مثبت خود برای کاهش آثار منفی در بخش کشاورزی است . " به زعم این کارشناس فائو در این راستا "یک موافقت نامه جدید جهانی پیرامون وضعیت آب و هوایی که قرار است در کپنهاگ در ماه دسامبر به امضاء برسد نیاز است که البته می باید بخش کشاورزی را نیز مشمول گردد." موافقت نامه های مالی فعلی نظیر مکانیسم توسعه پاک پروتکل کیوتو (Kyoto Protocol's Clean Development Mechanism) مشمول کشاورزان فقیر نمی شود. مکانیسم های مالی جدید و انعطاف پذیرتری نیاز است تا انگیزه های بیشتری برای کشاورزان از جمله کشاورزان خرد بدست آید به طوری که شاید آن ها نیز در حذف یا کاهش نشر گازهای گلخانه ای مشارکت نمایند.

دامنه "مکانیسم توسعه پاک" برای مثال می تواند تا کاهش جنگل زدایی ، بیابان زایی و نابودی مراتع و زمین های آماده کشت پیش رود. حمایت های مالی برای فعالیت های مرتبط با تغییرات آب و هوایی در کشاورزی در کشور های در حال توسعه می بایست از نو طراحی شده و کاملا جداگانه از کمک های رسمی توسعه ای برنامه ریزی و عمل گردند. این در حالی است که کشاورزی منبع اصلی انتشار گاز های گلخانه ای است و ۱۴ درصد انتشار

این گازها به این بخش اختصاص دارد. تغییرات کاربری اراضی نظیر جنگل زدایی موجب شکل گیری ۱۷ درصد دیگر می شوند. بین سال های ۱۹۹۰ تا ۲۰۰۵ نشر این گازها در کشورهای در حال توسعه تا حدود ۳۰ درصد افزایش یافت و این میزان هم اینک نیز در حال افزایش است. شیوه های زراعی پایدار ضمن کاهش میزان نشر این گاز ها موجب افزایش بهره وری نیز می گردند.

جایزه برای حفظ محصول

در نتیجه گفتگو های بعمل آمده در نشست مدیران ارشد اجرایی معاهده بین المللی حفظ منابع ژنتیک گیاهی در غذا و کشاورزی، یازده کشور در حال توسعه که بذر مواد تولیدی غذایی و دیگر مواد ژنتیکی محصولات اصلی خود را حفظ نموده اند بیش از ۵۰۰ هزار دلار اعتبار به منظور حمایت از تلاش های خود دریافت خواهند داشت.

این اعتبارات به پروژه هایی در کشور های مصر، کنیا، کاستاریکا، هند، پرو، سنگال، اروگوئه، نیکاراگوا، کوبا، تانزانیا و مراکش اختصاص خواهند یافت. این اولین باریست که این گونه اعتبارات تحت این معاهده فراهم و در دسترس می باشد و این معاهده به گونه ای طراحی شده که کشاورزان کشور های در حال توسعه به خاطر نقش خود در حفظ گونه های محصولی جبران مافات خواهند شد.

برخی پروژه های مورد حمایت شامل حمایت مزرعه ای از تنوع زیستی - زراعی مرکبات در مصر، ارتقای ژنتیک و احیای ارزن انگشتی در کنیا و حفظ گونه های سیب زمینی بومی در پرو می باشند.

نمایندگان حاضر در این نشست به دنبال موافقت نامه ای هستند تا جنبه های سود دهی این معاهده

را افزایش دهند. یک راه، درخواست از دست اندرکاران این معاهده، دولت های درگیر و حامیان و بنیاد های خصوصی برای حمایت ۱۱۶ میلیارد دلاری از این امر است.

برنامه لیبیات فائو در افغانستان موجب افزایش درآمد زراعی گشت

پروژه لیبی که فائو در چهار ایالت کابل آغاز نمود به نتیجه رسیده و درآمد ۱۶۰۰ خانوار کشاورز که در این پروژه مشارکت داشته اند ۵ برابر شده و از ۱۳۰ میلیون در سال به ۶۵۰ میلیون رسیده است. این در حالی است که زنان ۹۵ درصد این درآمد را به خود اختصاص داده اند و اصولاً زنان در زمره افراد اصلی بوده اند که از این امر بیشترین نفع را برده اند.

این پروژه در سال ۲۰۰۳ با سرمایه گذاری کشور آلمان آغاز شده است و موفقیت های آن در گرو عوامل متعددی از جمله علوفه بهبود یافته، دسترسی به لقاح مصنوعی یا گاو های پرورشی، خدمات بهبود یافته دامپزشکی، و سازمان دهی مناسب تر می باشد. کارشناسان فائو به کشاورزان افغانی نشان دادند که چگونه برای جمع آوری شیر های تولیدی خویش خود را در قالب تعاونی ها سازمان دهی کنند و خدمات دامپزشکی و دامپروری را به اعضای خود ارائه دهند. این تعاونی ها همچنین چند مجتمع فرآوری را راه اندازی نموده اند.

راهکارهای آنکتاد برای عبور از بحران اقتصادی فعلی

با توجه به بحران اقتصادی فعلی، فراخوان آنکتاد در خصوص هرچه قوی تر نمودن سیستم های مدیریت های پولی و مالی در سطح بین المللی

بیش از پیش درست و بجا می نماید. پویایی و گسترش بحران فعلی حاصل عدم منضبط نمودن سیستم مالی ملی و بین المللی، عدم توازن مستمر در جهان، فقدان یک سیستم پولی بین المللی و ناهماهنگی فراوان در میان سیاست های پولی و مالی اتخاذ شده است. آنکتاد برای عبور از این بحران راهکارهایی را اندیشیده و پیشنهاد نموده که به شرح زیر ارائه می گردند:

- احیای توانایی بخش مالی برای فراهم نمودن اعتبارات به منظور سرمایه گذاری های تولیدی، رشد اقتصادی و خودداری از کاهش قیمت ها. اصلاح ضوابط، تسهیل سیستماتیک حمایت های مالی

- انجام اصلاحات و ضابطه مند کردن بازارهای مالی از سوی دولت. برخلاف نگرش سنتی، دولت ها دارای توان لازم برای تصمیم گیری پیرامون عدم ثبات قیمت ها در بازار ها هستند.

- بهره مندی از اطلاعات جامع در مورد تجارت از سوی تنظیم کنندگان بازار های مالی تا بتوانند عوامل تغییر قیمت ها را شناسایی نموده و در صورتی که تجارت های خاصی مساله ساز شدند دخالت نمایند.

- کشور های در حال توسعه نمی بایست به واسطه فشار همان بازارهای مالی که عامل شکل گیری بحران بوده اند به "نرخ گذاری در شرایط بحران" دست بزنند. یک نرخ ارز جهانی مشترک برای ثبات جهانی لازم است تا موجبات پیشگیری از سقوط سیستم تجارت بین المللی فراهم آید.

تهیه کننده: احسان عباسلو

کمیته تخصصی ترجمه، مدیریت پردازش یافته های تحقیقاتی،
موسسه پژوهشهای برنامه ریزی، اقتصاد کشاورزی و توسعه
روستایی.